

Ramazan'ın başlangıcı normal şartlar altında kafa yorduğum bir konu değildir. Ancak bu sene, tam kendimi sahura hazırlamışken, Türkiye dışında hemen hiçbir Sünni ülkenin 28 Haziran'ı Ramazan saymadığını öğrendim. Her sene böyle tartışmalar olur ve *Diyanet nasılsa iyi hesap etmiştir* der, geçerim. Neticede önemli olan insanların oruca aynı vakitte başlayıp, aynı vakitte bırakması.

Bununla beraber, Diyanet'in bu *asil yalnızlığı* da ilginç geldi. Açıklamayı okudum, 21:45'te Güney Amerika'da rü'yet olacak diyor. Sanırım bu 21:45 Türkiye saati. Hmm.

Sonra biraz fıkıh yazısı karıştırdım. İsmail Köksal'dan genel bir metin ile Faruk Beşer ve Hayreddin Karaman'ın konuyla ilgili gazete yazılarını okudum.

Hayreddin Karaman şöyle demiş:

[Eskiden] **Güneş batınca** yeni ay hilâl şeklinde görülürse ertesi günün Ramazan ayının başlangıcı olduğu anlaşılır ve uygun şekilde duyurulurdu.

Ancak daha sonraları, hesap geliştiği için, rü'yet yerine hesabı temel almışlar. Bu da yanlış gelen bir hüküm değil. İki kişinin şahitliğine mi, *ay ve güneşin şaşmayan feleklerine* mi güvenirsin, naçizane ikincisine güvenirim.

Bununla beraber hesap yaparken bir kabul yaptıklarını farkettiler. Rü'yetin değil, *kavuşum* (Lunar Conjunction) dedikleri, dünya, ay ve güneşin bir doğru üzerinde bulunduğu vakti *Ramazan başlangıcı* olarak alıyorlardı. *Hesap ehli*, tüm dünyanın aynı gün oruca başlamasını hedeflediği için, böyle ortak bir vakti kabul etmiş. Herhalde 1978'de.

Astronomik olarak bu *yeni aya* tekabül ediyor. Ancak bunun aynı zamanda kamerî takvim için aybaşı olduğunu kim çıkardı?

Kavuşumla ayı başlatmak neticede bir kabul. Kamerî ayın başı gezegenlerin uzaydaki konumuna göre değil, rü'yete göre. Rü'yet de, **güneşin batmasını** gerektiriyor. Dünyanın bir noktasında henüz gündüzken gerçekleşen kavuşumun veya görünen hilalin, dinen ne gibi bir hükmü olabileceğini açıklayan kimse yok.

Diyanet ne demiş: 21:45'te hilal görülecek. Ama nerede? Güney Amerika'nın Atlas Okyanusu kıyılarında. Rio'da, Buenos Aires'te, Falkland Adalarında ayın doğuş ve batış vakitlerine baktım ve bunların hepsinde ay **güneşten sonra** doğduğuna göre, kavuşum esnasında incecik hilali görebilmenin imkanı yok. Görülse de, dediğim gibi, güneş batmadan görülen bir hilalle oruca başlamak, haddinden fazla *kabul* içeriyor.

Hesap güzel ancak neyin hesabını yaptığınıza dikkat etmek lazım. *Kavuşum herkes için ölçü olsun* deyince, şahsi gözlemle paralel bir hesabı yok etmiş oluyorsunuz. Kavuşumun değil, güneş battıktan sonra hilalin görünüp görünmediğinin hesabını yapmak daha makul olurdu. Dünyanın herhangi bir yerinde, **güneş battıktan sonra** hilal görünüyor mu?

Bu sene için hayır, görünmüyor. (Aradım, taradım, bulamadım, öyle bir yer varsa, burada açıklayacağım ve orucu kaza edeceğim.) O halde Şaban'ı 30'a tamamlamak icap eder. Güney Amerika'da gündüz hilal varmış, olabilir, ancak bu hilalin Ramazan hilali olabilmesi için o noktada güneş battıktan sonra görünmesi lazım. En azından, naçizane aklımın bu tartışmada öne sürülen dinî kaynaklara bakınca söylediği bu.

Faruk Beşer *hesap mı, rü'yet mi?* diyor ya, aslında ikisi de, *rü'yet hesabı*. Hesapta kavuşumu değil, rü'yeti esas alırsanız, hesap ve rü'yet birbirine uyar. Karaman'ın yaptığı gibi, ezberden, sanki Diyanet geç başlıyormuş gibi, *hilalin görünmesi mümkün olmayan vakitte başlıyorlar* ithamı da yapmazsınız. (Aslında bu sene hilalin görünmesi mümkün olmayan vakitte başlayan Diyanet oluyor.)

Rü'yet yerine gezegenlerin konumuna dayanan bir kriter ihdas edip, müslümanları bunda toplanmadıkları için suçlamak ne oluyor? *Dünyanın herhangi bir yerindeki rü'yet, dünyanın herhangi bir yerindeki kavuşum* ile aynı şey değil. Güneşin batmadığı yerde hilalin *görülmesinin* takvim hükmü yok.

Bu sebeple bu sene Diyanet'i değil, yine hesabı, ancak rü'yet hesabını takip ettim. Ramazan'a Pazar günü başlayacağım.